

Vraag nr. 13
van 10 oktober 2003
van de heer KOEN HELSEN

Gesloten instelling voor meisjes – Opvangcapaciteit

De enige Vlaamse gesloten instelling voor meisjes ligt in Beernem en heeft slechts veertig plaatsen. Dat zijn er blijkbaar veel te weinig. Het nijpende tekort aan plaatsen wordt nog verergerd doordat er heel wat meisjes met zware psychiatrische problemen in Beernem terechtkomen.

De instelling moet geregeld meisjes weigeren. De nieuw opgerichte jeugdinstelling Everberg is enkel toegankelijk voor jongens, waardoor er geen vangnet bestaat om geweigerde meisjes op te vangen.

Bijkomend probleem is dat de meisjes die eigenlijk in de psychiatrie thuishoren, voor problemen zorgen in de instelling. Vaak zijn ze een gevaar, niet alleen voor de anderen, maar ook voor zichzelf. Deze meisjes slikken dingen in, doen aan zelfverminking en ondernemen zelfmoordpogingen. De meisjes moeten eigenlijk constant in het oog worden gehouden. Het personeel leeft hierdoor in angst, want zij kunnen deze jongeren eigenlijk nooit uit het oog verliezen. Dat gaan dan ten koste van de andere meisjes, voor wie er geen tijd meer overblijft.

In de jeugdpsychiatrie, waar er eveneens veel te weinig plaatsen zijn, weet men ook geen raad meer met de zware gevallen. Deze meisjes komen voor de rechter, die hen naar Beernem doorverwijst. Aangezien Beernem een openbare instelling is, kan men de jongeren hier niet weigeren.

1. Hoeveel meisjes werden het afgelopen jaar geweigerd in Beernem wegens overbezetting?
2. Wat was het lot van de meisjes die werden geweigerd in Beernem ? Werden zij opgevangen ? En zo ja, waar ?
3. Een geregelde klacht in de bijzondere jeugdbijstand is dat de overbezetting voortvloeit uit het feit dat de doorstroming naar de psychiatrie onvoldoende of niet plaatsvindt.

Welke maatregelen heeft de minister daarvoor getroffen ?

Werd of wordt overleg gepleegd met de federale minister van Volksgezondheid teneinde een oplossing te vinden voor dit doorstromingsprobleem ?

4. Everberg is enkel toegankelijk voor jongens.

Gaat de minister ervan uit dat Everberg ook toegankelijk zou moeten zijn voor meisjes ? Zo ja, heeft zij hierover overleg gepleegd met de federale minister van Justitie ?

5. Welke maatregelen neemt de minister op korte termijn om de overbevolking en de wachtlijsten in de psychiatrische instellingen in te dijken ?

Antwoord

1. De afdeling Beernem van de Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Zande weigerde in de periode 1 januari tot 1 oktober 2003 exact 200 meisjes op te nemen wegens volledige bezetting van de instelling.

Van 144 van de 200 geweigerde opnames was de vorderingsgrond bekend bij aanmelding. Het betreft 28 meisjes die als een misdrijf omschreven feit hadden gepleegd of daarvan verdacht werden en 116 meisjes die in een problematische opvoedingssituatie verkeerden.

2. Voor meisjes die niet opgenomen kunnen worden in de afdeling Beernem, worden de aanmelders doorverwezen naar de regioverantwoordelijken van de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand. Die trachten dan, samen met de aanmelder, een gepaste hulpverlening te zoeken binnen het hulpverleningsaanbod georganiseerd door de private sector.

Het gebeurt daarbij geregeld dat de opname van een meisje in de gemeenschapsinstelling geweigerd wordt maar dat de minderjarige enkele dagen later toch opgenomen kan worden.

4. De wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, bepaalt in artikel 3 inderdaad dat de toegang tot het centrum De Grubbe beperkt is tot jongens.

Dit is een keuze van de federale regering.

Van het toekomstige jeugdrecht verwacht ik dat de werking van Everberg wordt ingepast en dat er ook voor meisjes die verdacht worden van als misdrijf omschreven feiten die beantwoorden aan de criteria die op dit moment voor jongens in Everberg gelden, de nodige maatregelen worden genomen.

Bij de toekomstige gesprekken die zullen worden gevoerd rond het nieuwe jeugdrecht zal ik hierop toezien.

Om tegemoet te komen aan de acute vragen van jeugdrechters voor het onmiddellijk gesloten kunnen opvangen van meisjes die verdacht worden van als misdrijf omschreven feiten die beantwoorden aan dezelfde criteria als de delinquente feiten die gelden voor een verwijzing naar De Grubbe, worden in de instelling in Beernem momenteel evenwel twee plaatsen gereserveerd. Deze twee "bufferplaatsen" worden geregeld gebruikt en blijken tot op heden te volstaan om de opvang van meisjes die van zeer ernstige feiten verdacht worden, te garanderen.

Om bijkomende capaciteit te leveren, nam de Vlaamse regering op 26 september 2003 de principiële beslissing om in Antwerpen een nieuwe afdeling van de Gemeenschapsinstelling De Kempen op te richten. Bij de voorbereiding van de uitvoering van deze beslissing zal onder meer onderzocht worden hoe naast jongens ook meisjes kunnen worden opgevangen in deze bijkomende capaciteit.

- 3 en 5. Met betrekking tot de psychiatrische instellingen hebben zowel de federale als de Vlaamse overheid bevoegdheden. De programmatie (het bepalen van het aantal bedden en plaatsen die kunnen worden ingesteld) en, niet onbelangrijk, de financiering van de residentiële psychiatrische zorg, behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid. Het afleveren van planningsvergunningen en erkenningen van deze bedden daarentegen valt wel onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Gezondheid. Uitbreiding van de bestaande residentiële capaciteit vereist in eerste instantie een federale beslissing.

Mijn voorgangster, minister Vogels, heeft geregeld het knelpunt van de plaatsing van jongeren met een psychiatrische problematiek aangekaart in het overleg met haar federale collega's. Tijdens de afgelopen legislatuur werden er op het gebied van uitbreiding van de kinder- en jeugdpsychiatrie reeds zeer betekenisvolle beslissingen genomen.

Bij de tweede reconversie in de psychiatrie creëerde de federale overheid bijkomende bedden en plaatsen voor kinder- en jeugdpsychiatrie : 80 K-bedden en 19 k-bedden of -plaatsen in Vlaanderen.

Op 1 juli 2002 werd door de federale ministers mevrouw Aelvoet en de heer Vandenbroucke beslist om het residentiële psychiatrische zorgaanbod voor minderjarigen kwantitatief uit te breiden en voor Vlaanderen werden 68 bijkomende bedden/plaatsen (K en k) geprogrammeerd.

In het kader van de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid d.d. 24 juni 2002 is beslist dat er in Vlaanderen 16 besloten bedden komen voor de opvang van jeugddelinquenten met psychiatrische stoornissen. Deze 2 x 8 forensische K-bedden werden toegewezen aan het Middelheimziekenhuis in Antwerpen en het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis (OPZ) Geel. Dit gebeurde op basis van een volledig nieuwe financiering. Zij zijn nog in een opstart/realisatiefase.

In Vlaanderen waren er voor de reconversie van 2000 252 erkende K-bedden en 76 erkende k-bedden. Na de reconversie van 2000 werden er 332 K-bedden en 95 k-bedden geprogrammeerd. Er is reeds een principieel akkoord (PA) d.d. 17 april 2003 met ingang van 1 november 2002 voor 16 K-bedden en 4 k-bedden voor het OPZ in Geel mits afbouw van 10 tf-plaatsen. Er is ook eenzelfde PA voor 15 K-bedden en 5 k-bedden voor het UZ in Gent mits afbouw van 10 A-bedden.

(K-bed : kinderpsychiatrie-volgtijdse opname ; k-bed : kinderpsychiatrie-deeltijdse opname ; tf-bed : verblijf in gezinsverpleging ; A-bed : neuropsychiatrie voor observatie in kortdurende behandeling van volwassen patiënten – red.)

De federale overheid heeft in 2002 ook drie types van proefprojecten opgestart voor kinderen en jongeren. Een eerste project betreft gezinsverpleging en werd toegewezen aan het OPZ in Geel ; een tweede project betreft intensieve behandeling van sterk gedragsgestoorde en/of agressieve jongeren en werd toegewezen aan het Stuivenbergziekenhuis in Antwerpen ; een derde project betreft psychiatrische zorg voor kinderen en jongeren in de thuissituatie door middel van outreaching, toegewezen aan één ziekenhuis per provincie.

Het OPZ in Geel kreeg tevens subsidies om in de gemeenschapsinstelling in Mol psychiatrische bijstand te verlenen.

Tevens is er overleg bezig tussen Gezondheidszorg en Bijzondere Jeugdbijstand om afspraken te maken rond prioritering van opnames op

basis van beslissingen van de jeugdrechter, problemen in de gemeenschapsinstellingen en mogelijkheden tot eenheden forensische K-bedden.

Er is ook nog een federaal proefproject rond SGH-eenheden (*zelfhulpgroepen – red.*) voor jongeren.

We mogen dus verwachten dat er op korte termijn enige bijkomende ruimte komt voor opvang van minderjarigen in de psychiatrische zorg.

Op lange termijn zouden wijzigingen aan het jeugdrecht bijkomende oplossingen moeten bieden, door onder meer de wettelijke mogelijkheden van verplichte opname in de jeugdpsychiatrie in te bouwen.